

HANKESUUNNITELMA

Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tukeminen (AKKE) -määräraha

1. Hankkeen perustiedot

Hankkeen nimi:

ETVA – Etelä-Savon vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen selvittäminen, edistäminen ja ohjaaminen

Toteutusaika:

1.9.2022–31.3.2023

Hankkeen lyhyt julkinen tiivistelmä

Etelä-Savo on Suomen suurimpia monipaikkaisuuden ja vapaa-ajan asumisen maakuntia, jossa 2/3 vapaa-ajanasukkaista tulee maakunnan ulkopuolelta. Mökkimatkoja tehdään alueelle ja alueella erittäin paljon. Matkoihin käytetään yleisimmin henkilöautoja, sillä vaihtoehtoja sille on käytettävissä niukasti. Selvityksen mukaan Etelä-Savon vapaa-ajan asumisesta aiheutuvat päästöt ovat noin 400 kiloa/vuosi/vapaa-ajanasukas. Mökkeilyn hiilijalanjälki muodostuu suurimmaksi osaksi mökkimatkoista, muilta osin vapaa-ajanasunnon rakentamisesta, varustelusta ja käytöstä. Toimet ilmastoystävällisempien mökkimatkojen edistämiseksi ovat tarpeen, jotta voidaan edistää sekä valtakunnallisten hiilineutraaliustavoitteiden toteutumista että vapaa-ajan asumisen tulevaisuutta maakunnassa.

Hankkeen tavoitteita ovat: 1) Lisätään tieto- ja kokemuspohjaa kestävästä monipaikkaisuudesta vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen edistämisen kautta, 2) edistetään monipaikkaisuuteen liittyviä kestäviä ratkaisuja mökkimatkojen osalta, 3) vahvistetaan monipaikkaisuuteen liittyviä verkostoja ja vapaa-ajanasukkaiden osallisuutta ja 4) vahvistetaan kestävän monipaikkaisuuden asemaa maakunnan kehittämisen keskiössä sekä alueen tunnettuutta kestävän vapaa-ajan asumisen maakuntana.

Konkreettiset toimenpiteet ovat kestävien liikkumisvalintojen edistämistä palvelujen ja toimintatapojen keinoin, liityntäpysäköintikokeilun valmistelu sekä kestävien liikkumisvalintojen edistäminen viestinnällisin keinoin, tiedollisella ohjauksella. Selvitetään kestävän liikkumisen vaihtoehtoja: joukkoliikenne, sähköautojen ja -veneiden sekä biokaasuautojen latauspisteet ja niihin liittyvät tulevaisuuden suunnitelmat; selvitetään mahdollisuudet laajentaa yksityisomisteisten latauspisteiden käyttöä, mikä toisi harvaan asutulla maaseudulla lisää mahdollisuuksia lisätä vaihtoehtoisia energiamuotoja käyttäviä ajoneuvoja; suunnitellaan, neuvotellaan ja valmistellaan liityntäpysäköintikokeilua Savon radan ja Valtatie 5:n varrella olevissa kunnissa (esim. Mikkeli ja/tai Mäntyharju); tuotetaan kestävästä liikkumisesta informatiivista sisältöä monipaikkaisten ja vapaa-ajanasukkaiden hyödynnettäväksi ja ohjataan heitä näin tekemään ilmastoviisaita valintoja, tehdään vaikuttajamarkkinointia aiheeseen liittyen ja julkaistaan muun muassa vertaiskokemustarinoita kestävästä liikkumisvalinnoista kannustimeksi vapaa-ajanasukkaille.

Tuloksena syntyy saatavuuskartta vaihtoehtoisten energiamuotojen latauspisteistä, selvitys yksityisomisteisten latauspisteiden laajemmasta käytöstä, liityntäpysäköintikokeilusuunnitelma sekä vapaa-ajanasukkaiden kasvanut tietoisuus kestävästä liikkumisvaihtoehdoista ja halukkuus tehdä ilmastoviisaampia valintoja.

Viestintään, vapaa-ajanasukkaiden tiedolliseen ohjaukseen ja tuloksista tiedottamiseen käytetään olemassa olevia vapaa-ajanasukille suunnattuja viestintäkanavia, Laiturilla.fi-verkkosivustoa ja Laiturilla-somekanavia, joilla on jo olemassa suuri yleisö ja jotka toimivat myös vapaa-ajanasukkaiden osallistamisen välineinä.

2. Hakijan tiedot

Hakijaorganisaatio: Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy
Y-tunnus: 0600598-8

3. Miten hanke toteuttaa maakuntaohjelmaa?

Puhtaasti paras! Etelä-Savo -maakuntaohjelmassa ilmastonmuutos ja siihen sopeutuminen ovat läpileikkaavana teemana. Etenkin ohjelmassa korostetaan uusien vihreiden käytäntöjen ja tekniikoiden omaksumista, tutkimusta ja käyttöönottoa. Maakuntaohjelmassa todetaan myös, että harva asutus luo haasteita joukkoliikenteen järjestämiselle, minkä vuoksi liikkuminen alueella perustuu vahvasti henkilöautoiluun. Tämä koskee luonnollisesti myös monipaikkaiseen ja vapaa-ajan asumiseen liittyvää liikkumista. Liikenteen ilmastotavoitteiden saavuttaminen ja mökkimatkoihin liittyvän kestävästi liikkumisen edistäminen edellyttävät uusien toimintatapojen juurruttamista ja vaihtoehtoisten polttoaineiden käytön edistämistä. Samalla hanke toteuttaa maakuntaohjelmaa ja AES:n 2022–2027 strategisia kärkiä Matkailu ja Hyvinvointi monipaikkaisen asumisen mahdollisuuksien osalta maakunnan veto- ja elinvoiman vahvistajana.

4. Hankkeen sisällön kuvaus

4.1 Mitkä ovat hankkeen kohderyhmät?

- Monipaikkaiset asukkaat, erityisesti vapaa-ajanasukkaat, jotka asuvat maakunnan ulkopuolella
- Kunnat
- Eteläsavolaiset yritykset
- Päättäjät, sidosryhmät ja yhteisöt, esimerkiksi Mikkelin seudun kausiasukasvaltuuskunta, vapaa-ajanasukkaiden yhdistykset, kyläyhdistykset.

4.2 Miksi hanke on tarpeen?

Suomen ilmastotavoite on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Liikenteen päästövähennysten on vastattava tähän tavoitteeseen. Tavoitteena on vähintään puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tasoon. Liikenne on myös Etelä-Savon maakunnassa suurimpia päästöjen aiheuttajia.

Etelä-Savo on yksi Suomen suurimpia vapaa-ajan asumisen maakuntia: lähes 50 000 vapaa-ajanasunnolla on keskimäärin 4,7 säännöllistä käyttäjää (noin 235 000 vapaa-ajanasukasta), jotka viettävät mökillä aikaansa keskimäärin 103 vuorokautta vuodessa (Mökkibarometri 2021). Noin 66 % maakunnan vapaa-

ajanasunnoista on maakunnan ulkopuolella asuvien omistuksessa. Näin ollen mökkimatkoja tehdään maakuntaamme ja maakunnassamme erittäin paljon, esimerkiksi pelkästään Uudeltamaalta tehdään Etelä-Savoon vuosittain yli miljoona vapaa-ajan matkaa (Väylävirasto). Mökkimatkoihin käytetään Etelä-Savossa yleisimmin henkilöautoa, vaihtoehtoja henkilöautolle on käytettävissä niukasti.

Etelä-Savon vapaa-ajan asumisesta aiheutuvat päästöt on laskettu vuonna 2018 (Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu): ne ovat noin 400 kiloa vuodessa per vapaa-ajanasukas. Vapaa-ajan asumisen hiilijalanjälki muodostuu vapaa-ajanasunnon rakentamisesta, varustelusta, käytöstä ja mökille matkustamisesta. Suurimman osuuden näistä muodostavat juuri mökkimatkat. Tästä syystä ja vapaa-ajan asumisen suuren määrän vuoksi on tarpeen tehdä toimia ilmastoystävällisempien mökkimatkojen edistämiseksi, jotta voimme edistää sekä hiilineutraaliustavoitteen toteutumista että vapaa-ajan asumisen tulevaisuutta Etelä-Savossa. Tällä tavoin vahvistetaan edelleen Etelä-Savon edelläkävijyyttä kestävän monipaikkaisuuden ja vapaa-ajan asumisen maakuntana.

4.3 Miten valmistelussa on huomioitu aiemmin rahoitettujen hankkeiden tulokset?

Valmistelussa on huomioitu Etelä-Savo monipaikkaisen asumisen edelläkävijäksi -hankkeen (A75604) tulokset, jotka koskevat kestävän monipaikkaisuuden tärkeyden ja merkityksen nousemista yhä suuremman huomion kohteeksi. Em. hankkeen aikana ilmastonmuutos ja nopea siirtyminen vaihtoehtoihin energialähteisiin nousivat IPCC:n raportin (2022) ja Venäjän hyökkäyssodan myötä entistä akuutimmaksi aiheeksi julkisessa keskustelussa ja asioiksi, jotka vaativat nopeita toimenpiteitä. Hankkeessa käytimme viestinnässä ja markkinoinnissa lyhyempää ja napakampaa termiä 'kestävä mökkeily' tarkoittamaan kestävää vapaa-ajan asumista ja monipaikkaisuutta. Kestävän mökkeilyn sisällöt hankkeen toteuttamalla ja ylläpitämällä Laiturilla.fi-sivustolla ja -somessa olivat suosituimpien ja luetuimpien sisältöjen joukossa. Tämä viittaa siihen, että vapaa-ajanasukkaat ovat kiinnostuneita aiheesta ja todennäköisesti ovat halukkaita tekemään muutoksia toiminnassaan sen suhteen tai ainakin suhtautuvat niihin suopeasti.

Em. hankkeessa vahvistettiin merkittävästi Etelä-Savon tunnettuutta ja brändiä kestävän vapaa-ajan asumisen maakuntana. Siinä saavutettuja hyviä tuloksia tunnettuuden, osallistamisen, vuorovaikutuksen ja vapaa-ajanasukkaiden keskuudesta muodostuneen suuren yleisön muodossa on tarkoituksenmukaista hyödyntää tässä hankkeessa.

Valmistelussa on myös otettu huomioon Etelä-Savon maakuntaliiton toteuttama selvitys "Etelä-Savon vapaa-ajan asuntoihin liittyvä liikkuminen ja sen vähäpäästöisyyden edistäminen" (2021).

4.4 Mitkä ovat hankkeen tavoitteet?

1. Lisätään tieto- ja kokemuspohjaa kestävästä monipaikkaisuudesta vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen edistämisen kautta
2. Edistetään monipaikkaisuuteen liittyviä kestäviä ratkaisuja mökkimatkojen osalta
3. Vahvistetaan monipaikkaisuuteen liittyviä verkostoja ja vapaa-ajanasukkaiden osallisuutta
4. Vahvistetaan kestävän monipaikkaisuuden asemaa maakunnan kehittämisen keskiössä sekä maakunnan tunnettuutta kestävän vapaa-ajan asumisen maakuntana

4.5 Mitkä ovat hankkeen konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi?

1. Kestävien liikkumisvalintojen edistäminen palvelujen ja toimintatapojen keinoin

- Selvitetään vapaa-ajan asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen vaihtoehtoja alueella:

- Joukkoliikenne (bussit, junat ym.), aikataulut tuodaan kohderyhmän ulottuville (linkitykset Laiturilla.fi-sivustolla).
- Sähköautojen latauspisteet alueella ja suunnitelmat tulevaisuuteen selvitetään.
- Biokaasuautojen latauspisteet alueella ja suunnitelmat tulevaisuuteen selvitetään.
- Sähköveneiden latausmahdollisuudet alueella ja suunnitelmat tulevaisuuteen sekä vierasvenesatamat ja satamat selvitetään.

- Sähköautojen yksityisomisteiset latauspisteet. Harvaan asutulla maaseudulla on rajallisesti mahdollisuuksia julkisten latauspisteiden järjestämiselle ja ylläpidolle. Yksityisiä latauspisteitä alkaa olla yhä enemmän, ja niiden saaminen laajemman käyttäjäjoukon ulottuville voisi olla yksi mahdollisuus lisätä vaihtoehtoisia energiamuotoja käyttävien ajoneuvojen käyttämistä. Yksi tapa lähestyä asiaa olisi nykyään yhä suosittumman jakamistalouden kautta. Selvitetään lainsäädännön määräykset, suunnitellaan ansaintalogiikkaa ja kokeilun toteutustapaa. Selvitys toimii pohjana seuraavassa monipaikkaisen asumisen kehittämishankkeessa (EAKR) tehtävälle kokeilulle.

- Laaditaan Etelä-Savossa sijaitsevien latauspisteiden saatavuuskartta vaihtoehtoisia energialähteitä hyödyntäville ajoneuvoille ja julkaistaan se Laiturilla.fi-sivustolla sekä jaetaan somessa.

2. Liityntäpysäköintikokeilun valmistelu

- Neuvottelut, suunnittelu ja valmistelut kokeilukuntien kanssa. Kokeilukuntina voisivat olla esimerkiksi Mikkeli ja/tai Mäntyharju, jotka sijaitsevat merkittävien liikenneväylien, Savon radan ja Valtatie 5:n, varrella.

- Junaliikenteen liityntäpysäköintikokeilua selvitetään ja valmistellaan Mikkelin ja/tai Mäntyharjun asemalle. Selvitetään, onko vastaavia kokeiluja ollut muualla, opitaan niistä. Neuvotellaan kunnan kanssa kokeilusta ja mahdollisista toteutustavoista. Valmistellaan kokeilu toteutettavaksi seuraavassa vapaa-ajan asumisen kehittämishankkeessa (EAKR). Viestitään selvityksestä mm. Laiturilla-viestintäkanavissa.

- Bussiliikenteen liityntäpysäköintikokeilua selvitetään ja valmistellaan Valtatie 5:n varrella oleville tärkeille pysäkkipaikoille, esim. Vehmaa, Hatsola, Uutela, Vihantasalmi, Kuortti (Juva, Mäntyharju, Pertunmaa). Selvitetään, onko vastaavia kokeiluja ollut muualla, opitaan niistä. Neuvotellaan kunnan kanssa kokeilusta ja mahdollisista toteutustavoista. Valmistellaan kokeilu toteutettavaksi seuraavassa vapaa-ajan asumisen kehittämishankkeessa (EAKR).

- Kartoitetaan kokeiluun osallistuvia halukkaita monipaikkaisia asukkaita esimerkiksi Laiturilla-somessa, seuraavassa vapaa-ajan asumisen kehittämishankkeessa (EAKR) toteutettavaa pilotointia varten.

3. Kestävien liikkumisvalintojen edistäminen viestinnällisin keinoin, tiedollinen ohjaus ilmastoviisaisiin valintoihin

- Tuotetaan monipaikkaiseen asumiseen liittyvän kestävän liikkumisen vaihtoehtoista informatiivista sisältöä monipaikkaisten ja vapaa-ajanasukkaiden hyödynnettäväksi ja ohjataan heitä näin tekemään ilmastoviisaita valintoja. Julkaistaan tietosisällöt Laiturilla-verkkosivuilla ja -somessa (tekstit, kuvat, kartat) ja jaetaan niitä Laiturilla-somessa.

- Toteutetaan neuvonta- ja markkinointikampanjoita ja muuta tiedollista ohjausta eri vastuutahojen yhteistyönä. Voidaan tehdä yhteistyötä esimerkiksi alueella mökkeilevien somevaikuttajien kanssa, joilla on käytössään vaihtoehtoisia energialähteitä käyttävät autot.

- Julkaistaan vertaiskokemustarinoita kestävästä liikkumisvalinnoista mökkimatkoilla: nostetaan esiin vapaa-ajanasukkaiden omia kertomuksia Laiturilla.fi-sivuston blogiosiossa.

4.6 Mitä tuloksia hankkeella tavoitellaan ja millaisia vaikutuksia niillä on?

1. Saatavuuskartta Etelä-Savon latauspisteistä (sähköautot ja -veneet, biokaasuautot) on monipaikkaisten asukkaiden helposti saatavilla. Näin ohjataan monipaikkaisia asukkaita havaitsemaan, että vaihtoehtoja on, ja käyttämään vaihtoehtoisia energiamuotoja käyttäviä autoja.
2. Sähköautojen yksityisomisteisten latauspisteiden käyttömahdollisuuksien selvittäminen yhteiskäyttöön laajentaa käsitystä käytettävissä olevista vaihtoehdoista ja luo pohjan kokeilun toteuttamiselle.
3. Selvitys- ja valmistelutyö liityntäpysäköintikokeilun toteuttamiseksi luo pohjan kokeilun toteuttamiselle. Se myös laajentaa käsitystä käytettävissä olevista vaihtoehdoista alueen sisäisen saavutettavuuden parantamiseksi.
4. Monipaikkaiset asukkaat ovat entistä tietoisempia kestävään liikkumiseen mökkimatkoilla tarjolla olevista vaihtoehdoista ja kynnys ryhtyä itse toimimaan ja tekemään ilmastoviisaampia valintoja madaltuu.

4.7 Miten tuloksista tiedotetaan?

Julkaistaan lehdistötiedote ePressin kautta. Jaetaan tietoa tuloksista Laiturilla.fi-sivustolla ja -somessa, mm. artikkelin muodossa. Hyödynnetään tiedottamisessa myös Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy:n uutiskirjettä. Hankkeen lopuksi järjestetään puolen päivän webinaari, jossa esitellään selvitystyön tuloksia ja johon kutsutaan mm. kohde- ja sidosryhmät.

4.8 Miten tuloksia tullaan hyödyntämään ja toimintaa jatkamaan hankkeen päätyttyä?

Selvitystyön tuloksia hyödynnetään ja toimintaa jatketaan seuraavassa monipaikkaisen asumisen kehittämishankkeessa (EAKR) esityönä ja pohjana liityntäpysäköintikokeilussa, jolla edistetään monipaikkaiseen asumiseen liittyvää kestävästä liikkumista. Hanketyön tuloksia käytetään hyväksi myös kestävästä liikkumisen tiedollisessa ohjauksessa. Lisäksi tuloksia käytetään vahvistamaan Etelä-Savon tunnettuutta ja asemaa kestävästä mökkeilyn maakuntana. Toimintaa jatketaan selvitysten pohjalta seuraavassa monipaikkaisen asumisen kehittämishankkeessa. Alueen kunnat voivat hyödyntää selvitysten tuloksia myös suoraan toiminnassaan.